

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1904. Leto XXI.

Obseg: Soseđa Razumnika prasičja reja. — Kazipot do blagostanja, sreče in zadovoljnosti kmetkega stanu. — Na pot v Švico! — Nekatere napake v našem kmetovanju s posebnim ozirom na živinorejo. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Trzne cene. — Inserati.

Soseđa Razumnika prasičja reja.

(Dalje)

XIX. Trut ali izstop maternice pri svinjah.

V tesnem in nemarnem hlevu starega Gašperja je imela breja svinja kmalu storiti. Rok je pravzaprav že prešel, kajti svinja je bila že 3 mesece in 24 dni breja ter je postajala zelo nemirna. Vime se je že napelo in žival je skušala delati gnezdo iz nastelje, kolikor ji je to dopuščal tesni prostor.

S skrbjo je ubožni Gašper čakal na konec, ki je sicer večinom srečen.

Pa Gašper je bil smolar; on je bil pripravljen na neprijetno presenečenje, zato je s trepetom čakal, kaj bo.

Slednjič je prišla ura. Gašperjeva žena je pripravila koš, ki ga je nastlala z mehkim senom, da bi vanj spravljala pujske, dokler ne bodo vsi na svetu.

Na nizkem stropu je brlela hlevska svetilka, pri svinji sta pa čepela mož in žena. Ni jima bilo dolgo čakati. Svinja se je počasi vlegla in naenkrat je bilo prvo pujske tukaj.

Cvilečega pujska je gospodinja dejala v koš na seno. Čez 10 minut se je rodil drugi. V treh urah je

bilo v košu 9 cvilečih pujskov, ki so drug čez drugega kobacali (glej pod. 29.). Vse se je dobro izteklo.

Gašper si je obrisal pot s čela, potem je pa ogledoval živahne in krepke živalce.

Varno je s pomočjo svoje žene pristavil cvileče pujske svinji k sescem, ki so kar štrleli od obilice mleka. V pričetku so bili pujski zelo nerodni, kobacali in stikali so okoli po slami, vohali so starko od vseh strani, le sescov se niso hoteli prijeti. Slednjič so razumeli, za kaj se gre, in so začeli prav pošteno sesati.

Ko so se napili, so legli skupaj na kup ter zaspali.

Gašper je zapustil svinjak, gospodinja je pa šla napravljat pičo za izmučeno žival.

Svinja je bila sama v svinjaku. Naenkrat se je pričela napanjati. Ko se gospodinja vrne v hlev, vidi svinjo nemirno semintja tekati, obenem pa opazi, kako svinji zadaj nekaj rdečega in podolgastega vun visi. Hitro teče po moža, ki preplašen pri-teče gledat, kaj se je zgodilo.

„Za božjo voljo, svinji je maternica izstopila“, pravi pre-

Podoba 29.

Koš z novorojenimi pujski.

strašeno.

„Kaj nam je storiti?“ jadicuje gospodinja. „Ob svinjo bomo z vsemi pujski vred, kakor že parkrat“.

„Tu stokanje in jadikovanje nič ne pomaga“, jo zavrne Gašper, ki se je že pomiril. „Skušati morava maternico nazaj spraviti. Pojdi sem in drži svinjo za ušesi; videl bom, če se mi posreči.“

Žena je obrisala solzne oči ter je prijela svinjo za ušesi, a Gašper je šel na delo. Zakonska dvojica je pa slabo naletela. Zbegana žival se je parkrat prevrgla in žena je ležala na stelji. Mož se je tudi moral ogniti, kajti svinja se je obrnila in ga je hotela napasti. Oba, Gašper in njegova žena, sta morala pobegniti iz hleva.

„Tako ne pojde,“ pravi Gašper tožno. „Svinje ne moreva sama držati. Poprositi morava za pomoč sosed Razumnika, ki nama je že tolikokrat pomagal; gotovo nama tudi sedaj ne odreče pomoči.“

„Jaz ga grem takoj prosit,“ pristavi gospodinja ter steče vunkaj.

Kmalu je prišel sosed z dvema krepkima hlapcema. V tesnem svinjaku ni bilo prostora za korenjake.

„Spravimo svinjo v skedenj!“ veli sosed. „Tukaj ni dovolj prostora.“

Z veliko težavo so spravili možje svinjo, ki je vedno tiščala nazaj k mladičem, čez dvorišče v skedenj.

„Najprej potrebujemo par močnih vrvi, ki sem jih kar s seboj prinesel,“ pravi sosed. „Svinjo moramo za zadnji nogi obesiti, drugače ni mogoče zbegani živali maternico nazaj poriniti.“

S pomočjo hlapcev so vrvi svinji privezali na zadnji nogi ter so jih potegnili skozi obročke, ki so bili pritrjeni na skednjevi steni, ter so potem zadnji konec svinje dvignili (glej pod. 30.). Pod svinjo je Razumnik dal nastlati slame. Svinja je sicer neusmiljeno cvilila, upirati se pa ni mogla.

„Prinesi v skledi kaka dva litra gorke vode,“ naroči sosed Gašperju.

Ko je Gašper naročeno vodo prinesel, potegne sosed iz žepa majhen zavojček bele štupe ter ga izprazni v gorko vodo.

„Kaj pa počneš?“ vpraša Gašper. „Je-li to kako zdravilo proti sneti?“

„V zavojku sem imel 20 g galuna,“ odgovori sosed. „Tega raztopim v teh dveh litrih vode, in tako dobim lodstotno raztopino galuna. Z njo prav dobro izperem izstoplo maternico, sčimer jo osnažim ter razkužim in vrhutega jo galun še krči.“

S snažno kunjjo, ki jo je prinesla Gašperjeva žena, je Razumnik osnažil oteklo, rjavkastordečo in krvavečo maternico. Svinja se je sicer na ves glas drla, a pomagalo ji ni nič, kajti napasti ni nikogar več mogla. Ko je sosed kakih 5 minut dolgo zmival maternico in nanjo deval mlačne obkladke, je nehala krvaveti. Tudi se je videlo, da se je maternica že nekoliko skrčila.

„To se sicer pri svinjah redkokrat pripeti, a je vsekdar nevarno,“ razlaga Razumnik. „Prav lahko se maternica pretrga ali drugače poškoduje, ker so svinje

kakor bi bile divje. Najbolje jih je hitro takole privezati za zadnji nogi ter izpirati z galunovo vodo. Ker se je maternica nekoliko skrčila, smem sedaj že poskusiti, da bi jo nazaj porinil.“

Počasi in previdno je pričel poskušati maternico noter potiskati. V pričetku je bilo malo težavno, a čez nekaj časa je bila vsa notri, v svoji naravni legi. Pazno in prestrašen je Gašper opazoval delo, in ko je sosed končal, se je oddehnil in je rekel: „No, sedaj je vse v redu, sedaj se pač ni več bati.“

„Tega mnenja jaz nisem,“ odgovori Razumnik. „Če svinjo odvežem, potem bo maternica takoj zopet zunaj in lahko z delom iznova pričnemo. Maternica mora poprej popolnoma v svojo staro lego nazaj priti. Tega pa z roko ne morem napraviti, temveč se moram poslužiti drugih sredstev. Prinesi mi iz kuhinje velik lij.“

Gašper je hitro prinesel zahtevani lij in Razumnik je nanj nateknil za prst debelo kavčukovo cev ter jo je skozi nožnico vteknil v svinjo, kolikor je šlo. Nato je sosed dvignil lij za kakega pol metra nad svinjo

ter je vanj vlijl ostanek galunove raztopine. Počasi je tekla raztopina skozi lij in je s svojo težo popolnoma nazaj potisnila, kar se še ni bilo obrnilo.

„Tako; sedaj je vse na pravem mestu,“ zagotavlja Razumnik zadovoljno. „Sedaj je le še treba narediti kako zaponi, da maternica prihodnjih par ur ne bo mogla zopet vunkaj.“

Razumnik je vzel dolgo iglo, kakor jo rabijo sedlarji, vdrl je vanjo pol centimetra širok trak in ga je skozi obe strani sramnice trikrat skozi potegnil ter vselej posebej zavezal.

„Tako; to drži sedaj za prihodnje dni,“ razjasnjuje sosed „in svinja je to pot rešena.“

„Ali ne more pritisniti kako vnetje ali kaj drugega takega?“ vpraša v skrbeh Gašperjeva žena.

„Upam, da se ne zgodi,“ odgovori sosed. „Domnevam, da bo izdatno in previdno izpiranje z galunovo vodo kaj takega preprečilo. Sedaj pa svinjo odvežimo in jo spravimo nazaj v svinjak, kajti nepotrebno je žival še nadalje mučiti in begati.“

Hlapca sta svinjo odvezala in sta jo previdno spustila na tla v steljo. V začetku je mirno obležala na tleh.

Gašper je prinesel nekoliko mleka in zmečkanega krompirja, kar je svinji očitno teknilo.

„Kako bomo pa svinjo nazaj v svinjak spravili?“ vpraša Gašper.

„Prinesi enega pujska,“ odgovori sosed. „Če svinja čuje cviliti svojega mladiča, potem prav gotovo vstane in gre za njim, če je kolčkaj dobra mati.“

Gašperjeva žena je prinesla v naročju pujska, in brž ko ga starka zasliši, že skoči kvišku ter gre za gospodinjo, ki s pujskom krene nazaj proti svinjaku.

Podoba 30.

Privezana svinja, kateri je maternica izstopila.

„Tako ravnanje pa je lahko tudi nevarno,“ meni Razumnik. „Če je starka zelo razburjena in skrbna, potem lahko napade človeka, ki nosi njene mladiče. Naravo svinje je torej treba poznati.“

Ko je svinja prišla nazaj v svoj koč, so mladiči precej prilezli izpod slame in so iskali sescev. Krepko so vlekli vsi mladiči, kajti lačni so bili, in svinja jim je rada pustila sesati.

Pozneje je gospodinja zopet prinesla piče, ki jo je svinja z dobrim tekom použila.

„Nevarnosti ni nikake več,“ je menil sosed. „Če bi bilo na maternici kaj vnetja, bi svinja gotovo ne imela takega teka. Gašper, to pot si imel samo strah, nesreče pa ne; bodi zadovoljen, kajti ne gre vselej tako gladko.“

Razumnikova trditev je obveljala. Svinja je ostala zdrava. Svoje mladiče je imenitno dojila, da so bujno rasli, in Gašper je pozneje lepe denarje skupil zanje.

Kazipot do blagostanja, sreče in zadovoljnosti kmetskega stanu.

„Kmeti stan — najtežji stan“ je vobče znan rek, a malokdo vpraša, zakaj je tako težak, in še manjše je število onih, ki bi na to vprašanje vedeli pravi odgovor.

Navadno se misli, da je kmeti stan zato težaven, ker mora kmet vse leto težko in naporno delati. Pa to ni; saj ima vsak drug stan tudi svoje težave in neprijetnosti. Delo je le tistemu težavno, kdor ga opravlja brez ljubezni in veselja do svojega poklica.

Kmeti stan je zato najtežji stan, ker v vsakem drugem stanu človek laže napreduje, laže pride do blagostanja, če začne z nič, to se pravi brez svojega premoženja. Drugi stanovi, ki dobivajo redno plačo, lahko izhajajo, ne da bi imeli še posebej kaj premoženja. Čeprav n. pr. uradnik proti koncu meseca že nima več sredstev; prvega že zopet dobi, da lahko živi prihodnji mesec; in tako gre naprej. Kmet nima rednega dohodka; če je letina dobra, zasluži precej, če je srednja, manj, in če je slaba, mora doplačati. Kako bo pa doplačeval, kdor nič nima? Posledica tega je, da kmet, ki je toliko ali ne veliko manj dolžan kakor je njegovo imetje vredno, v sedanjih časih ne bo dolgo gospodaril, in bo še čimdalje hujše za zadolžene kmete.

Poglavitni vzrok, da gre kmeti stan rakovo pot, so preveliki dolgovi. Odkod so pa ti dolgovi? Gotovo jih je čez 80% odtod, ker stariši predrago oddajajo posestva svojim otrokom. Kadar stari že ne more več gibati, tedaj odda posestvo mlademu še z večjimi dolgovi kakor jih je sam imel in ki zavolj njih ni mogel več izhajati, ter obremeni kmetijo s kolikor mogoče velikim izgovorjenim užitek.

Marsikteri stari bo rekel: Za božjo voljo, živ pa tudi ne morem v zemljo; od česa naj pa živim, če ne bom imel užitka. Starši, ki oddajo sinu premoženje, imajo pravico in si tudi lahko izgovore velik užitek. Dolgovi pa niso premoženje. Kdor bi bil primoran sinu samo dolgove prepustiti, tak naj ima toliko očetovske ljubezni in naj mu svetuje, da naj gre rajši kar ročno s trebuhom za kruhom po svetu, rajši, kakor da bi pet ali deset let kmetoval, nazadnje pa itak moral s kmetije. Za takega je bolje, da kar gre in ne potraji svojih najboljših let v nehvaležnem delu. Kjer stari ne more kmetovati, bo mladi še manj mogel.

Zakaj pa mladi predrago prevzamejo posestva, saj jih vendar nikdo ne more siliti? Ravno v tem grmu tiči zajec. Mladi prevzame predrago, ker ne ve, kako se dandanes kmetuje; in kako bi tudi vedel, ker stari nimajo navade, da bi svoje odrasle otroke natančno poučili v vseh notranjih zadevah, posebno kar se tiče denarja. Česar človek ne pozna, to si navadno predstavlja kot nekaj prav lahkega in prijetnega. On prevzame posestvo predrago, ker ne kupi kmetije za gotov denar, ampak za dolgove. Da je dolgove treba obrestovati in enkrat tudi plačati, na to ne misli veliko — do tega je še dolgo — in kar je še v daljnji bodočnosti, to si človek le prerad slika v najprijetnejših barvah. Naši mladi kmetje preradi računajo, kakor je mlekarica v basni. Neka žena je nesla na glavi veliko lončeno posodo mleka v mesto. Med potom je računala tako: Za novce, ki jih dobim za mleko, kupim 100 jajec; ta nasadim in vzgojim piščeta. Piščeta potem vsa prodam, in za ta skupiček kupim prase. Tega bom lepo redila, in ko bo prav velik in debel prasič, ga prodam, in za te novce kupim kravo in od nje dobim še tele. Od samega veselja, da bo imela kravo in tele, je poskočila, a pri tem ji pade z glave lončena posoda, mleko se razlije in z njim vse njeno bogastvo.

Tako nekako računajo tudi naši mladi. Pa se oženim; in ker sem tudi drugače fant, da je kaj, dobom pridno ženko in zraven še kup denarja. Fant še ne ve, da so neveste, pridne in bogate obenem, redke kakor bele vrane. Bogato dekle ima zlata, pridno, skrbno, pošteno, zdravo in pogumno dekle je pa zlato samcobeši.

Ta ali ona nada se ne izpolni, up za upom splava po vodi, in nazadnje izprevidi, da on ni posestnik kmetije, ampak posestnik različnih vknjiženih in nevknjiženih dolgov.

Vsako posestvo ima dve vrednosti, in sicer prometno vrednost, to je tista vsota, ki se zánjo posestvo lahko proda, in drugi dohodninska ali resnična vrednost, to je tista vsota, ki jo kmetija po odbitku vseh stroškov po običajni visokosti obrestuje. Če denete novce v hranilnico, dobite 4% obresti. Kako visoko vam pa obrestuje vaša kmetija tisto vsoto, ki ste jo zánjo dali? Odgovor na to vprašanje bi bil velevažen za vsakega kmeta, ker bi mu odprl oči in bi ga bolje poučil kakor vse knjige in vsi poučni govori skupaj.

Komur dandanes kmetija nese 3%, ta ima izvrstno urejeno posestvo; kdor dobi 2%, ta se lahko šteje za jako srečnega; kdor dobi 1%, temu ni sile mrmrati; kdor ne dobi nič obresti, samo da mu ni treba doplačevati, je še tudi lahko zadovoljen. Komur se posestvo pod navadnimi razmerami više obrestuje kakor po 3%, ta je izreden gospodar, k temu se pojdemo vsi učiti kmetovati.

Nekaj jako važnega in resnega lahko vsakdo iz teh podatkov izprevidi, namreč: kako neki je mogoče, da bi zadolžen kmet obstal, če mora dolgove obrestovati po 5% in še više, kmetija pa, ki je zanj napravljen dolgove, mu jih obrestuje kvečjemu po 3%, navadno pa po 0%. Ta ali oni zadolženi kmet si bo mislil: res je, res, da je huda; pa tako nevarno vendarle ni. Če bi bilo v resnici tako, bi jaz že zdavnaj ne bil več kmet. Dvajset let že gospodarim, in čeravno sem močno zadolžen, upam, da bom gospodaril do svoje smrti, če bo božja volja in volja mojih upnikov.

Za vsak pridelek na posestvu so potrebni trije faktorji: človeško delo, delo kapitala, naloženega v

živem in mrtvem inventarju in v gotovini, ki je je treba za različne izdatke, in delo zemlje. Če pridelano blago ne pokrije stroškov pridelovanja, tedaj ta ali oni teh faktorjev ne dobi plačila.

Zgoraj smo trdili, da delo zemlje ne dobi plačila, da namreč kmet dobi premalo ali ne dobi celo nič obresti od vsote, ki jo je dal za posestvo. Vzrok, da zadolženi kmetje le še životarijo, je ta, da tudi drugi faktor, to je človeško delo — delo kmeta in njegove rodbine — ne dobi zasluženega plačila. Če bi n. pr. kmet z ženo in z odraslim otrokom šel v tujo službo in bi tam tako pridno in skrbno delal kakor na domačiji, potem lahko računa po dandanašnjih razmerah na dobro hrano in pijačo in 400 kron letne plače. Njegova kmetija mu daje slabo hrano in hladno vodo za pijačo; kar najboljšega pridelava, tisto je za druge, tisto mora prodati, in morda okoli 100 kron na leto, kar potrebujejo za obleko in obutev. Kolikor družina več zasluži, to gre za obresti dolgov, in le tako je mogoče, da se zadolženi kmetje še držijo.

Vsakdo, ki se kmetije podstopi, bi moral prej vedeti, kakšen stan je kmetijski stan. Kmetijski stan je najboljši, najboljši izmed vseh stanov, kadar ima kmet veselje in zvedenost za svoj poklic, če ima lepo, nezadolženo posestvo in še posebej nekaj sto ali še bolje nekaj tisoč kronic za vodstvo kmetije in za kakšno silo. A kmetijski stan je tudi najslabši, najtežavnejši izmed vseh stanov, kadar kmet nima ne veselja ne razuma za svoj poklic, kadar je preveč zadolžen. Vsak hlapec je na boljšem; on dela vsaj za sebe, zadolžen kmet se pa trudi in muči ne za sebe in za svoje, ampak za hranilnice in vse tiste, ki imajo novce posojene na njegovo posestvo. Vsak kmet in vsi tisti, ki hočejo kmetije postati, bi morali vedeti razločevati prometno vrednost od resnične vrednosti kmetije. Vzemimo zgled. Oče ima tri otroke. Za svojo kmetijo je imel že večkrat 15.000 kron in jo v resnici lahko vsak dan proda za to ceno. To je prometna vrednost. On posestvo odda enemu sinu in pravi: kmetija je vredna 15.000 kron; trije ste, zato ima vsak 5000 kron. Sin, ki je posestvo prevzel, mora izplačati 10.000 kron. A oče pa ni premislil, da je sin posestvo prevzel, ne zato, da bi ga jutri prodal, ampak zato, da bi na kmetiji in od kmetije živel. Resnična vrednost kmetije morda niti 10.000 kron ni, in tako sta tista dva otroka, ki sta šla od hiše, odnesla lepo dedščino, revček na domu pa že od prvega dneva nima nič, in z nič se dandanes ne kmetuje.

Iz vsega tega je razvidno, kako velevažnega pomena bi bilo, da bi kmetje, posebno pa tisti, ki so namenjeni posestvo kupiti ali prevzeti, znali izračunati resnično vrednost kmetije. Kdor posestvo odda tujemu človeku, naj ga da za prometno ceno, to se pravi: kakor drago le mogoče; kdor ga da svojemu otroku, naj mu ga da za resnično vrednost, to se pravi tako, da bo otrok mogel z uspehom kmetovati in na kmetiji živeti.

Časi so se izpremenili, in če hoče kmetijski stan obstati in prospevati, se morajo tudi kmetje v marsičem izpremeniti. V prošlih časih se je oče vprašal, ali je fant zadosti bedast, da bi ostal kmet, a danes se mora vsak skrbeti oče, ki mu je bodočnost otroka na srcu, vprašati, ali je fant telesno in duševno zadostno razvit, da bi ga smel odločiti za ta težavni stan.

Vsak kmet bi moral imeti gotov cilj pred očmi, in sicer naj bi z vsemi močmi deloval na to, da bi se povzpел do blagostanja. Njegova kmetija naj bi bila

mirno in varno zavetje vsem tistim njegove rodbine, ki še ne morejo in ki že ne morejo več delati.

Kako se ta cilj dá doseči, o tem drugokrat.

Franc Goričan,
kmet, potovalni učitelj v Mariboru.

Na pot v Švico!

Med tista sredstva, ki se z njimi dá mnogo doseči za napredek kmetijstva, zlasti pri odraslih in samostojnih gospodarjih, spadajo tudi poučna potovanja, in sicer potovanja v dežele, ki so na višku kmetijskega napredka in ki dajejo s svojim vzornim gospodarstvom spodbuden zgled k posnemanju. Taka potovanja so se prirejela že od nekdanj, toda le od ukaželjnih strokovnjakov in veleposestnikov. Danes pa, ko je potovanje veliko cenejše, hitrejše in ugodnejše, se je začelo na merodajnih mestih delati tudi na to, da hodijo na pot tudi posestniki, ki so vneti za napredek, da se morejo na mestu prepričati o tem, kaj se da doseči na kmetiji, če je času primerno urejena in če se uporabljajo vsa tista sredstva, ki se priporočajo na podlagi izkušnje in vede za izboljšanje gospodarskega položaja.

„Besede mičejo, zgledi v nemajo“ je star pregovor, ki ima svojo posebno veljavo v tem slučaju. Kar človek sam vidi, o čemer se prepriča na svoje oči in na mestu, to mu ostane v spominu in to ga bolj spodbuja k posnemanju in k napredku kakor še tako živa beseda. Uspehe je treba videti, potem se tudi kmetovalec vda in se rad poprime izboljševanju v svojem gospodarstvu! In prav ta namen se skuša doseči s poučnim potovanjem kranjskih kmetovalcev v Švico, ki ga namerava prirediti kmetijska družba meseca avgusta.

Zadnji tak izlet so napravili l. 1901. štajerski kmetovalci, in sicer tudi v Švico — v deželo, ki ni le svetovnoznana zaradi svoje naravne lepote, ampak tudi zaradi zgledega kmetijstva. Tudi za nas ni bolj prikladne dežele za proučevanje kmetijskega napredka kakor je ravno Švica; to pa zaradi tega, ker nudi s svojim vzornim kmetijstvom v nekako enakih podnebnih in krajevnih razmerah, s svojo uspešno živinorejo v zvezi z obilnejšim pridelovanjem krme, s svojim zglednim planinarstvom in mlekarstvom, pa tudi s svojim zglednim sadjarstvom in vinstvom največ prilike, poučiti se o tem, kako je treba času primerno gospodariti. Švica je dežela, ki se je v zadnjih tridesetih letih povzpela na tako visoko stopnjo napredka. V sled pomankanja poslov in delavcev so začeli po ondotnih travorodnih krajih obračati glavno pozornost na živinorejo, dočim so močno opustili pridelovanje žita. Gospodarstva so se tako preustrojila na korist živinoreji, da gospodarji, ki so imeli prej le po 5 glav živine, sedaj redé tudi po 14 glav. Dohodki živinoreje so se na ta način močno povzdignili, z njimi vred pa tudi pridelki po travnikih, ki so jih začeli povsodi dobro gnojiti vsled obilnega gnoja, ki ga dobivajo od živine. Travniki, ki so dajali prej le po dve košnji, se kose sedaj tudi po štirikrat in celo po petkrat na leto. Kamor pogledaš, povsodi se kaže napredek in blagostanje, ki te vuema k posnemanju. Pri vsem tem pa krajevne razmere niso dosti drugačne od naših, ampak nasprotno. Zgornji del Švice je močno podoben našim razmeram po Kranjskem, tako da tudi v tem oziru nimamo dežele, ki bi bila bolj poučna za našega obiskovalca kakor je Švica.

Zgledne za nas so pa tudi socialne razmere, ki jih nahajamo v Švici. Prav zato se je kmetijska družba odločila, to prvo poučno potovanje prirediti v Švico. Sedaj je na nas, da pokažemo, ali vemo tudi mi ceniti vrednost takega poučnega potovanja, in ali smo res tako vneti za napredek, kakor se včasih kažemo. Prilika je ugodna, deloma zaradi tega, ker bo ves izlet primeroma poceni in ker bodo izletniki dobili tudi nekaj podpore, deloma zaradi tega, ker se priredi izlet v družbi strokovnjaka in ker se zvrši po načrtu, ki bo skrbno sestavljen v to svrhu. Vse potovanje bo trajalo 10 dni. Želeti je, da se udeležniki kar najprej mogoče zglasijo, da se bo lahko vse potrebno priskrbelo v pravem času.

Pokažimo torej z mnogoštevilnimi prijavami, da vemo ceniti važnost takih potovanj tudi pri nas na Kranjskem in da smo pripravljani žrtvovati tudi pri nas nekoliko sredstev v dosego namena, ki ga ima to poučno potovanje za napredek našega kmetijstva.

Nektere napake v našem kmetovanju s posebnim ozirom na živinorejo.

Piše A. Žmavc.

(Dalje.)

Živinski sejmi so za živinorejca vendar zelo poučni; tu lahko primerja, presoja, ceni, zato naj se jih pa pridno udeležuje. Kdor hodi le takrat na trg, morda po enkrat ali dvakrat v letu, kadar kaj prodaja ali kupuje, ne pozna toka trgovine in je sploh pravi nerodnež pri sklepanju kupčijskih pogodb. Umen kmetovalec mora imeti v splošnem dokaj zmislja za trgovino; vsestranske potrebne trgovske zmožnosti do gotove meje si pa more pridobiti s skušnjami v svojem gospodarjenju; nobene prilike v dosego tega cilja naj ne prezre! On je proizvajalec, kupec in prodajalec; mora biti torej dober in marljiv računar, sicer se mu godi kakor marsikteremu trgovcu, ki trguje brez jasnih računov. Na vsakem živinskem semnju nahajamo krave z izredno velikimi vimeni, ki se že zdaleč poznajo, da niso naravna. Koliko se greši v tem pogledu, je razumnemu človeku sploh neverjetno! Še bolj čudno pa je, da so kupci za take krave, na katerih mlečnost sklepajo edino iz njih oteklih vimen; a nič manj čudno tudi ni, da oblastva trpijo tako očitno goljufijo in to trpinčenje živali. Umazano posredovanje (mešetarjenje) naj bi se tudi odpravilo ali vsaj omejilo.

Da vime narase, krave na tržni ali celo prejšnji dan ne pomolzejo, da se mleko samo poceja iz vimena trpeče krave. Na nekem semnju sem med drugimi ogorčil kmeta, ki je prignal tako kravo s teletom na trg, češ, zakaj ne pripusti tele'a, (bilo je tudi že okoli poldne), da posesa mleko, ki tišči kravo in jo kvari z ozirom na nje mlečnost. Odrezal se je: „Dokler ne prodam krave, ne storim tega danes, novi gospodar pa naj dela, kakor hoče.“ Krava je bila precej lepa ter jo je knet še dobro prodal. Novi lastnik je bil vendar tako pameten, da je lačno tele takoj pripustil, kravo pa rešil nepotrebnih bolečin.

Vime pa mažejo tudi s sredstvi, ki povzročajo otekline, celo ranijo ga itd! Na slabe posledke niti ne mislijo, za žival pa tudi nimajo srca taki ljudje brez uma!

Vobče se našemu kmetu res ne godi ravno pre-dobro, a tarnanje, ki je na dnevnem redu, pa tudi ni vselej opravičeno. Kako lahko niselno se tuintam gospodari, je prava sramota vsaj za tiste, ki v svoji

trdovratnosti ne slušajo nasvetov izkušenih mož in strokovnjakov. Starokopitnost pomnožuje slabe sadove trdovratnosti, ker se ne pomisli, da danes izključno stari, podedovani način kmetovanja ne velja več.

(Dalje prib.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 146. Pri nas dobiva vsa živina, posebno pa prasiči, neko bolezen na očeh, ki jo imenujemo roženico. Živina postane klavrna, in če ji pravočasno ne režeje, tudi pogine. Odkod prihaja ta bolezen in ali je umesten ta način zdravljenja? (J. J. v A.)

Odgovor: Vaše vprašanje je nejasno in netočno, zato nam je težavno, nanje povoljno odgovoriti. Pisali bi Vam bili za pojasnilo, a nismo vedeli komu, ker se na pismo niste podpisali z vsem imenom. Prosimo Vas, kakor vsakerega drugega, da se vsekdar podpišete s polnim imenom, kajti na brezimna pisma drugače niti ne odgovarjamo. — Kolikor moremo posneti iz Vašega vprašanja, se gre za neko očesno bolezen, ki pri Vas nekako kužno napada vse živali, zlasti pa prasiče, in jo imenujete roženico. Iz Vašega vprašanja dalje posnemamo, da nekaj režete in to je bržkone bulica, ki se naredi na očesu. Če vse to upoštevamo, tedaj moramo sklepati, da Vaša živina dobiva vnetico rožene kože na očesu, vsled ktere se naredi mrena in pozneje uljesa, in slednjič se roženica izbuhne v obliki bulice ali bule. To bulo pravilno predreti je prav; ozdravljenje tako bolnega očesa je pa nemogoče in oslepljenje je redna posledica. Da bi žival zaradi te bolezni na očeh poginila, se nam ne zdi verjetno. Važnejše od zdravljenja te očesne bolezni je nje preprečenje, zato je zasledovati, odkod pride, in ko je to dognano, potem je odpraviti vzroke. Kužno nastopanje roženice kaže na enak in splošen vzrok, ki se nahaja v vsem kraju, in ta vzrok so neke vrste muhe, ki živali nadlegujejo ter zlasti na očeh povzročajo najprej vnetico in pozneje tvorjenje bulice (staphilom). Mazanje vseh živali okoli oči v tistem času, ko nastopajo muhe, s kako smrdečo rečjo, na pr. z jelenovcam, dela, da se muhe take živali ogibajo in se tako prepreči bolezen sploh. Jelenovca dobite v lekarni pod imenom „oleum animale aethereum“. — Vobče Vam pa svetujemo, da se županstvo obrne do glavarstva, ki naj po okrajnem živinozdravniku da vso zadevo preiskati ter kmetovalce poučiti, kako jim je ravnati.

Vprašanje 147. Kako je zatirati gosenice na zelju? (J. J. v A.)

Odgovor: Proti gosenicam na zelju je priporočenih vse polno sredstev, na pr. štipanje s pepelom, s cestnim prahom, z razpadlim živim apnom itd, a vsa ta sredstva ne izdajo veliko ali pa nič. Najboljše sredstvo je obiranje gosenic.

Vprašanje 148. Na svojem murvovem drevju imam letos gotovo za polovnjak murvovih jagod, ki jih mislim obrati in iz njih žganje kuhati. Ali bi se to delo izplačalo; ali bi bilo murvovo žganje dobra in zdrava pijača; kako je jagode do kuhe hraniti in kdaj je čas žgati? (L. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Če se izplača iz murvovih jagod delati žganje, Vam ne moremo povedati, ker je to závisno od cene za žganje. Iz teh jagod se bo dalo nekako toliko žganja narediti kakor iz sliv, torej lahko preudarite, ali se Vam izplača ali ne. Po našem mnenju bo žganje prav dobro in bo zdravo ali toliko nezdravo kakor vsako drugo žganje. Obrane murvove jagode se kaj hitro izpridijo, zato je z njimi tako ravnati, kakor se pravilno ravna z vinskim moštom, t. j. pokipeti morajo v sodu s kipelno veho. Za kuhanje so jagode godne, kadar je kipenje v glavnem dovršeno.

Vprašanje 149. Uši se mi v svinjaku silno množijo ter zelo nadlegujejo prasiče. **Sčim preženem svinjam uši;** ali je dotično sredstvo dobro za mlade in stare prasiče, kajti moji tritedenski pujski so tudi že ušivi? (F. K. v Š.)

Odgovor: Najboljše sredstvo proti vsakovrstnim ušem, torej tudi proti prasičjim, je tobakova voda, ki se naredi, če se tobak kuha v vodi, ali pa če se v vodo dene tobakni izvleček, ki se sedaj dobiva v vsaki večji trafiki. (Berite na strani 61. v 8. št. letošnjega „Kmetovalca“). S tobakovo vodo vse prasiče, stare kakor mlade, dobro namažite po enkrat zjutraj in zvečer. Čez 5—6 dni ponovite mazanje, da uničite uši, ki so se izlegle iz gnid, kajti tobakova voda gnid ne uniči. Mazanje je dobro še tretji in četrti teden ponoviti, kajti kakšna uš pade v steljo, pride nazaj na prasiča in zopet naredi nov zarod. — Drugače pa skrbite za snago v svinjaku in za snaženje prasičev, potem se Vam uši ne bodo nikdar močno zaredile.

Vprašanje 150. Ali bi se dala v kleti narediti **posoda iz cementa za vino** namesto velikega sode iz lesa? Potrebujem namreč sod 50—60 hl, a tak bi bil predolg za mojo klet, zato sem prišel na misel, narediti cementno posodo. Kako je narediti cementno posodo za vino? (K. K. v S.)

Odgovor: Cementne posode za vino so prav pripravne in so po velikih vinskih trgovinah v mnogih krajih v navadi. Pri napravljanju takih posod je pa na toliko reči paziti, da bi Vam morali cele strani popisati, če naj bi Vam vse povedali. V Babo-Machovi knjigi „Kellerwirtschaft“ je to vse nadrobno popisano, a žal, da knjiga stane 24 K. — Če pridete ob priliki v Ljubljano, obiščite nas, da pri nas preberete dotični oddelek.

Vprašanje 151. Ali smem kvas (presgerm), kadar **že malo diši in ni več za prodaj, pomešati med prasičjo klajo,** ne da bi prasičem kaj škodoval? Tukaj trdijo, da je kvas za prasiče redilen in zdrav, in ga radi kupujejo za polovično ceno. (V. U. v K.)

Odgovor: Da je kvas zelo redilen, to je gotovo, kajti v njem je več beljakovin kakor v katerikoli drugem krmilu. V majhni množini pomešan med krmo ne bo škodoval, vendar Vam je biti zelo opreznim, kajti kvas, celo pa star, prav lahko povzroči hudo bolezen v prebavilih.

Vprašanje 152. Kako naj očistim hrastove sode **od olja, da bodo porabni za vino** ali žganje? (M. T. v Z.)

Odgovor: Da se hrastov sod, kjer je bilo olje, naredi poraben za vino, je odpraviti iz njega vse olje. Olje, ki se drži po vrhu lesa v sodu, ni težko z vodo iz sprati; drugače je pa z oljem, ki se je globoko v les zalezlo. To olje je najprej izpremeniti v milo, in potem je milo izprati iz sode. Olje izpremenite v milo, če najprej naredite prav močan lug iz bukovega pepela ter mu dodenete toliko apna, da se vidi kakor apneni belež. Š takim apnenim lugom najbolje s prav vročim, se sod znotraj večkrat izplakne. Milo, ki se v sodu dela iz olja, se potem z vodo izpira.

Gospodarske novice.

* **Družbeni računi** za preteklo leto so priloženi današnji številki.

* **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske** za l. 1903. se bo vršil v četrtek, 14. julija t. l. v Ljubljani po sporedu, ki je objavljen med uradnimi vestmi te številke. Prosimo gg. ude, da svoje opravke v Ljubljani tako uredijo, da pridejo ta dan po možnosti v veliki množini v Ljubljano, da bo zbor dobro obiskan. Prosimo p. n. načelnštva podružnic, da za gotovo poskrbe, da se udeležijo občnega zbora iz vsake podružnice vsaj en zastopnik, isto-

tako naj načelnštva poskrbe, da se predlogi podružnic pravočasno odpošljejo glavnemu odboru in da bodo predlogi take vsebine, ki je vredna obravnave na občnem zboru in ki se tiče resničnega pospeševanja našega kmetijstva.

* **Poučno potovanje v Švico,** glede kterega opozarjamo na nekoliko spremenjeni razglas med uradnimi vestmi, se ima po sedanjih odločbah vršiti od 16. do 26. avgusta t. l. Potovanje je skoraj zagotovljeno, kajti slavni deželni odbor je dovolil gosp. pristavu Rohrmanu dopust ter potovalne stroške, istotako deželnemu mlekerskemu navoditelju Siebru, ki je Švicar in bo vse potovanje zelo olajšal, in vrhu tega je dovolil iz deželnokulturnega zaklada štirim udeležencem pokritje voznih stroškov. Kranjska hranilnica je dovolila 300 K, s kterimi bo mogoče 4 do 5 udeležencem plačati vozne stroške. Od c. kr. kmetijskega ministrstva je istotako pričakovati ugodne rešitve dotične vloge.

* **Kose** oddaja družba, dokler je še kaj zaloge, po cenah, kakor so bile objavljene v zadnjih številkah „Kmetovalca“.

* **Izvirno francosko sivo ajdo** je družba naročila kakor prejšnja leta, in je ajda že došla v Ljubljano. Ta ajda se oddaja po 27 kron 100 kg. Ker si zbog lanske dobre ajdove letine nismo upali naročiti velike množine, je zaloga že zelo pošla, zato opozarjamo družbene ude, da se podvzajajo z naročili, ker v nekterih dneh gotovo vsa zaloga poide.

* **Za gnojitev ajdi** opozarjamo že sedaj na rudninski superfosfat, ki se je izborno sponesel, kajti kdor ga je rabil, je 5krat do 10krat toliko pridelal kakor drugi. Da je to gnojilo za ajdo silno priporočeno, sledi iz tega, da so na podlagi prejšnjih izkušenj naši udje lansko leto za ajdo porabili 8 vagonov superfosfata. Družba ne more imeti velike zaloge rudninskega superfosfata, ker prosta žveplena kislina tega gnojila prehitro prejé vreče, zato prosimo pravočasnih naročil, da bomo mogli ob setvi ajde takoj in pravočasno postreči. Tudi tvornice nimajo velikih zalog in sproti izdelujejo superfosfat, zato moramo včasih po 8—10 dni čakati na zvršitev naročila. Najbolje je, če se nam naročila za zvršitev v juliju sporoče že sedaj. Rudninski superfosfat stane 7 K 25 h 100 kg v družbenem skladišču ali na ljubljanskem kolodvoru. Na oral, ali za 6 mernikov posetve, se potrebuje 200—300 kg, boljše več kakor manj. To gnojilo se oddaja le v vrečah po 100 kg.

* **Prave bergamaške osle,** in sicer temnovišnjevkaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 50 h. Osle so vse enake kakovosti, le dolge so ali 23/24 cm, ali 25/26 cm, kakršno si kdo izbere. Cena oslam je ista; le prve so lažje. druge so daljše.

* **Zmleto žveplo proti plesnobi na trtah** ima družba letos v zalogi le v najfinjši kakovosti, in sicer z $^{90}/_{100}$ finosti po Šanselu. To žveplo je res dražje kakor manj fino zmleto, a zato se ga vsaj $1/4$ manj potrebuje in je tudi jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žveplo družba oddaja v vrečah po 50 kg po 18 K 100 kg.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. junija 1904.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik gosp. ravnatelj F. Povše, navzoči so bili odborniki gg: Lenarčič, A. Pavlin, gr. Romih, Rohrman, dr. pl. Wurzbach in Žirovnik ter družbeni tajnik ravnatelj Pirc.

Občinski svet stolnega mesta Ljubljane je v svoji seji dne 7. junija t. l. z ozirom na draginjo mesa med drugim sklenil:

»Mestnemu magistratu se naroči prositi c. kr. vlado, da uveljavi ob obnovljenju trgovinske pogodbe z Nemčijo višjo carino na živino, ki gre iz Avstrije v Nemčijo.« — Sicer Avstrija nima eksportne carine, a vsaka taka prošnja je za kmetijstvo nevarna, ker lahko naredi merodajne kroge pri sklepanju nove pogodbe odjenljive naproti Nemčiji, ki skuša uveljaviti na veliko škodo avstrijskemu kmetijstvu pretirano visoko carino na avstrijsko živino. Izvoz živine v Nemčijo je za vse avstrijsko kmetijstvo in posredno tudi za kranjsko življenskega pomena. Z ozirom na to je glavni odbor soglasno sklenil: C. kr. kmetijska družba kranjska kot poklicani zastopnik kmetijskih koristi v deželi naj se obrne v zmislu dosedanjih družbenih ukrepov in vlog ter v zmislu postopanja vseh avstrijskih kmetijskih zastopov do merodajnih oblasti, da se ne ozirajo na prošnjo mestnega magistrata ljubljanskega. C. kr. kmetijska družba najvnovič zahteva, da naj vlada skuša z vsemi sredstvi preprečiti nameravano povišanje nemških carinskih postavkov na avstrijsko živino ter živalske pridelke in izdelke ter naj zlasti izkuša uveljaviti visoke uvozne carinske tarife na kože in loj iz prekomorskih dežel, iz Rusije in z Balkana, kajti z olahkočenjem uvoza kož in loja so ti pridelki v Avstriji izgubili polovico vrednosti, in mesarji so zato prisiljeni to izgubo prenesti na meso, katero dejstvo je eno izmed važnih vzrokov draginje mesa.

V a b i l o

gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske
na

OBČNI ZBOR,

ki bo

v četrtek, dne 14. julija 1904. l. ob 1/2 9 dopoldne
v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani.

S R O R E D :

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1903.
3. Predložitev družbenega računa za l. 1903. in proračuna za l. 1905. (Račun in proračun se dopošljeta gg. družabnikom o pravem času.)
4. Volitev predsednika namesto po pravilih izstopivšega dosedanjega predsednika gospoda Otona pl. Detela, deželnega glavarja, graščaka itd. v Ljubljani.
5. Volitev štirih odbornikov v glavni odbor namesto po pravilih izstopivših gg.: Barona Henrika Lazarinija, graščaka v Smedniku; Jos. Pogačnika, posestnika ter državnega in deželnega poslanca v Podnartu; Viljema Rohrmana, adjunkta kranjske kmetijske šole na Grmu, in dr. Tomaža Romiha, župana v Krškem.
6. Poročila in predlogi odborovi.
7. Poročila in predlogi podružnic.
8. Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. junija 1904.

Oton pl. Detela,
predsednik.

Gustav Piro,
ravnatelj.

R a z g l a s

o podporah za potovanje kranjskih kmetovalcev v Švico
v proučevanje tamošnjih kmetijskih in socialnih razmer.

Podpisani glavni odbor priredi 16. avgusta t. l. skupno potovanje kranjskih kmetovalcev v Švico.

Namen temu poučenemu potovanju bodi, da naši kmetovalci prouče napredno gospodarjenje šviških kmetov, njih organizacijo in njih socialne razmere ter da se na mestu prepričajo o tem, kaj zmore omikan in strokovno naobražen kmet.

Potovanje utegne trajati 8—10 dni; 2 dneva odpadeta na potovanje sem in tja in 6—8 dni na bivanje v Švici. Stroški za železniško vožnjo bodo znašali okoli 60 kron, drugi stroški na dan po 5—7 kron. (Stroški za vožnjo bodo bržkone nižji, ker bo družba gotovo mogla izposlovati polovično vožnjo na avstrijskih železnicah.)

Potovanje se bo vršilo pod strokovnim vodstvom pristava deželne kmetijske šole na Grmu, gospoda V. Rohrmana.

Tega potovanja se na svoje stroške vsakdo sme udeležiti, vendar prosi odbor tiste, ki se nameravajo udeležiti, da to sporoče tudi njemu, da bo mogel vse pravočasno priskrbeti, jih o vsem potrebnem obvestiti in jim priskrbeti znižano voznino.

Samostojnim kmetovalcem, in sicer kmetkega stanu, ali njihovim odraslim sinovom, ki jim je izdatek za vse potovanje previsok, plača podpisani odbor vse železniške stroške, in se je v to svrhu obrniti s prošnjo

do 1. avgusta t. l.

na c. kr. kmetijsko družbo. Prehraniti se in prenočevati mora pa vsak ob svojih stroških. Morda bo mogoče tudi glede tega doseči velike olajšave, in utegnejo biti tozadevni stroški manjši kakor je gori zapisano.

Ta razglas je le provizoriško obvestilo, ter si glavni odbor pridržuje pravico, da kaj izpremeni, oziroma ves razglas prekliče.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. junija 1904.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Begunjah (Gorenjsko), ki bo v nedeljo, dne 3. julija 1904. ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
  2. Računi za l. 1903.
  3. Volitev zastopnikov za občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.
  4. Različni predlogi in nasveti.
- Če bi ob določeni uri občni zbor ne bil sklepčen, bo zborovanje pol ure kasneje pri vsakem številu udov.

Kmetijska podružnica v Begunjah (Gorenjsko),

dne 21. junija 1904.

V. Zavri, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ribnici, ki bo v nedeljo, dne 10. julija t. l. ob treh popoldne v župnišču.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice.
  2. Pregled računov.
  3. Razgovor, kako priti do dobrih plemenskih bikov.
  4. Volitev odposlanca k občnemu zboru v Ljubljani.
  5. Razni nasveti in predlogi.
- Če bi do treh ne bilo zadostnega števila udov, vršilo se bo zborovanje pol ure kasneje ob vsaki udeležbi.

Ribnica, dne 26. junija 1904.

Fr. Dolinar, načelnik.

Št. 7221.

R a z g l a s

o državnih konjerejskih darilih za kobile in žrebice, ki se bodo l. 1904. delila na Kranjskem.

Na Kranjskem se bodo l. 1904. delila državna darila za konjsko rejo:

- a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen; b) za mlade zaskočene kobile in c) za žrebice v naslednjih sedmih konkurenčnih postajah: dne 8. avgusta 1904 ob 9 dopoldne na Vrhniki samo za konje žrebčarniškega plemena, dne 11. avgusta 1904 ob 8 dopoldne v Škofljici za konje žrebčarniškega plemena in mrzlokrvnih plemen, dne 12. avgusta 1904 ob 8 dopoldne v Domžalah samo za konje mrzlokrvnih plemen, dne 13. avgusta 1904 ob 8 dopoldne v Kranju samo za konje mrzlokrvnih plemen, dne 16. avgusta 1904 ob 1/2 10 dopoldne v Ribnici samo za konje žrebčarniškega plemena, dne 17. avgusta 1904 ob 1/2 10 dopoldne v Trebnjem samo za konje žrebčarniškega plemena, dne 20. avgusta 1904 ob 8 dopoldne v Šent Jerneju samo za konje žrebčarniškega plemena, dne 2. septembra 1904 ob 9 dopoldne v Lescah samo za konje mrzlokrvnih plemen.

Za delitev daril veljajo naslednje odredbe, ki so se ukrenile po dotičnih ukazilih c. kr. kmetijskega ministrstva z ozirom na razmere te dežele:

